

# KÖNYVISMERET HÁZIDOLGOZAT

Kárpáti János *Kelet zenéje*

A mű két kiadásának összehasonlítása

Készítette: Szigeti László

Konzulens: Buda Attila

PPKE Kiadói szerkesztő I. évfolyam

Budapest, 2007. június 5.

Az 1932-ben született neves zenetörténész *Kelet zenéje* című könyvének első kiadása 1981-ben jelent meg a budapesti Zeneműkiadó gondozásában. (Az előszó – s így a kézirat lezárásának – keltezése 1980 júniusa. A két időpont között eltelt legalább fél évre természetesen szükség volt, hiszen a számítógépek korszaka előtt lényegesen hosszabb volt egy kézirat könyvvé alakulásának átfutási ideje.)

Bevezetőjében a szerző arról ír, hogy az európai ember számára egyszerűen „Keletnek” tekintett és nevezett világrész műzenéjével foglalkozó részletes és aprólékos kutatások gazdagsága addigra időszerűvé tette egy eligazító jellegű összefoglaló munka megírását. Hangsúlyozza, nem átfogó és teljes képet igyekszik megrajzolni művében Kelet zenéjéről, hiszen egy ilyen vállalkozás egy szerzői csoport összehangolt munkáját igényelné. A kötet tárgya három általa kiválasztott, jellemző és fontos műfaj – a liturgikus ének, az udvari zene és a zenés színpad – keleti-ázsiai, „és a hozzá logikai vagy történeti szálon fűződő Észak-Afrika” országaiban való művelésének bemutatása, összevetése.

A *Kelet zenéje* másodszor a szintén fővárosi Gemini Budapest Kiadónál látott napvilágot – pusztán a copyright és az előszó tanúsága szerint 1998-ban (a kolofon ugyanis „hallgat” a kiadás évéről). A szerző az előszóban jelzi: könyve újbóli megjelentetését az indokolja, hogy „az első kiadás példányai az utolsó szálíg elfogytak, a téma iránti érdeklődés viszont megmaradt, sőt növekedett”.

Az 1998-as kiadás furcsasága, hogy a copyright-oldalon a következő mondat szerepel: „A kottapéldákat a szerzőnek a Zeneműkiadónál 1981-ben megjelent, hasonló című kötetéből vettük át.” A „hasonló” szó meglehetősen különös, hiszen a két kötet címe *azonos*. Könnyen lehet, hogy a könyv előállításában közbejött született döntés arról, hogy az új kiadás címét némileg módosítják, de ezt az ötletet később elvetették. Persze az is lehet, hogy az idézett mondat pusztán tévesztés, illetve hibás fogalmazás.

Ha a kötet címe nem is, néhány fejezetéé némileg módosult, a szerző helyenként pontosította ezek megfogalmazását, és ahol szükségesnek ítélte, természetesen a könyv szövegét is átdolgozta. Ez nem a művével mindig elégedetlen tudós igyekezetét tükrözi csupán, hanem a két kiadás megjelenése között eltelt tizenhét év alatt – saját bevallása szerint – ő maga is több kutatást végzett a „Kelet zenéjével” kapcsolatban. „Kisebb-nagyobb mértékű átdolgozást [...] szükségesnek éreztem – főképpen az anyag könnyebb érthetősége kedvéért.” A könyv harmadik részében

található komolyabb többlet az első megjelenéshez képest: teljesen új fejezettel egészítette ki a szerző – a japán zenés színház egyik műfajáról. „Magam is sokat tanultam azóta – írja. – Mindez sok tanulsággal járt, de nem rendítette meg bennem az 1981-es könyvben írottak érvényességének hitét.”

Mindez együtt azt mutatja, hogy a kötetből indokolatlanul és némileg félrevezető módon maradt ki a „Második, bővített, részben átdolgozott kiadás” megjelölés, hiszen az 1998-as mű ennek klasszikus esete. (Ezt a „csúsztatást” csak az eredeti, 1981-es könyv jó ismerői és azok veszik észre, akik mindkét változatot kézbe veszik...)

A kötet szövegének felépítése, szerkezete tehát – a kisebb-nagyobb módosításokat leszámítva – lényegében nem változott. A képanyag némileg csökkent: míg az első kiadásban ötvenhét fekete-fehér kép volt, addig a második kiadásban már csak negyvenkilenc. A színes felvételek száma mindkét kiadásban nyolc. A kottapéldák tára – az előszó tanúsága szerint is – bővült valamelyest. A kötetet a jegyzetek és a bibliográfia mellett mindkét esetben diszkográfia, név-, tárgy- és földrajzi mutató, valamint kislexikon zárja. Az első kiadáshoz fekete hanglez, a második megjelenéshez CD-melléklet társult, ami pusztán technikai szempontból is jelzi a két kiadás közt eltelt csaknem két évtizedet.

A mű mindkét kiadása cérnafűzött, keménytablás. A könyvtáblák és a fülszövegek különböznek egymástól (ugyanakkor mindkettő négyszínnyomású). Az első kiadás borítóján egy VII. századi japán festmény részlete látható, míg az 1998-as kötetén ázsiai hangszerek fotói. Az első kiadás formátuma AN/20-as (a pontos vágott méret: 205×230 mm, a könyv terjedelme 328 oldal), a második kiadás B5-ös (a pontos vágott méret ez esetben: 168×242 mm, a könyv terjedelme 240 oldal). A belívek mindkét esetben ofszetpapíron készültek, a szövegközi képek pedig fényes műnyomópapírra.

E jellemzők is azt sugallják, hogy a két kötetnek csak a címe azonos (illetve a címnegyedét újra idézve: „hasznó”). Napjaink honi könyvkiadásának anomáliáit jelzi az a „további több mint hasonlóság” is, amelyre a dolgozat megírásának végén bukkantam rá (igaz csak némely internetes adatbázisban): a kötet második kiadásával egy esztendőben az Athenaeum 2000. Kiadó is megjelentette Kárpáti János művének új változatát, a másikkal képest lényegesen alacsonyabb áron. Ennek példányához nem sikerült hozzájutnom. E „párhuzamos” köteteknek egy tulajdonsága kétségtelenül közös: könyvesboltban immár egyiket sem lehet

beszerezni. Talán itt az ideje egy harmadik (negyedik?) kiadásnak – a Kelet zenéje  
iránt érdeklődő újabb olvasók szellemi gazdagodására.